

Kirsi Karppinen & Siiri Lehti

NAISIIN KOHDISTUVA SEKSUAALINEN VÄKIVALTA

Opetusvideot seksuaalista väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisesta

NAISIIN KOHDISTUVA SEKSUAALINEN VÄKIVALTA

Opetusvideot seksuaalista väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisesta

Kirsi Karppinen & Siiri Lehti
Opinnäytetyö
Syksy 2019
Hoitotyön koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma, kättilötyön & hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijät: Kirsi Karppinen & Siiri Lehti

Opinnäytetyön nimi: Seksuaalista väkivaltaa kokeneen naisen kohtaaminen

Työn ohjaaja(t): Lehtori Satu Rainto & yliopettaja Kaisa Koivisto

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2019

Sivumäärä: 32 + 9

Naisiin kohdistuva seksuaalisuutta loukkaava väkivalta on aiheena tullut ajankohtaisemmaksi Suomen allekirjoitettua Istanbulin sopimuksen vuonna 2015. Sopimus on Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilla tulee olla valmiudet ottaa seksuaalisuutta loukkaava väkivalta puheeksi naisten kanssa riippumatta työpaikasta. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset tarvitsevat tietoa naisiin kohdistuvasta väkivallasta sekä väkivallan puheeksi ottamisesta. Opinnäytetyö toteutettiin projektina yhteistyössä Oulun ammattikorkeakoulun kanssa.

Tavoitteenamme oli toteuttaa laadukasta ja innovatiivista opetusmateriaalia videoiden muodossa valtakunnalliselle verkkokurssille sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille. Tavoitteena oli lisätä sosiaali- ja terveydenalan ammattilaisten tietoisuutta naisiin kohdistuvasta seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta sekä kykyä kohdata seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneet potilaat. Pitkänajan kehitystavoitteena oli, että ammattilaiset oppivat tunnistamaan seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhrin sekä kehittää heidän kykyjään seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan puheeksi ottamiseen.

Projektina teimme opetusvideot seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisesta. Toive opetusmateriaalista videoiden muodossa tuli Oulun ammattikorkeakoulun kättilötyön lehtoreilta. Opetusvideot tulivat Oulun ammattikorkeakoulun käyttöön valtakunnalliselle verkkokurssille.

Lopputuloksena syntyi kolme opetusvideota eri-ikäisten seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisesta. Videoiden vastaanottotilanteet tapahtuvat opiskelijaterveydenhuollossa, yhteispäivystyksessä sekä kotisairaanhoidossa. Opetusvideoista saatiin palautetta palautekyselyn avulla Oulun ammattikorkeakoulun kättilöopiskelijoilta sekä vapaamuotoisena palautteena Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin Seri-tukikeskuksen kättilöiltä.

Asiasanat: seksuaalisuus, seksuaalinen väkivalta, seksuaalirikokset, opetusvideot

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree Programme in Nursing and Health Care, Option of Midwifery and Option of Nursing

---

Authors: Kirsi Karppinen & Siiri Lehti

Title of thesis: Encounter with the woman who has experienced sexual violence

Supervisors: Lecture Satu Rainto ja Principal Lecturer Kaisa Koivisto

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2019

Number of pages: 32 + 9

A sexual violence against women has become a topical issue since Finland signing of the Istanbul Convention on violence against women. Professionals in Social and Health Care should have a knowledge and many methods to bring up the discussion about sexual violence with women regardless of where they work.

Professional in Social and Health Care need information about violence against women and how to bring up the discussion with the patient who has experienced sexual violence.

Thesis was carried out as a project and it was made in co-operation with Oulu University of Applied Sciences. The aim of the Thesis was to produce innovative and high-quality educational material in the form of educational videos for social and health care students of the nationwide online course. The aim was also to raise the awareness of the social and health care professional about sexual violence against women and the ability to encounter the patients with experience being victim of sexual violence. The long-term aim of the Thesis is for professionals to learn how to recognize victims of sexual violence and to develop their abilities to bring up the discussion of sexual violence.

Output of the project was three educational videos about encountering of the woman with experience being victim of sexual violence. Videos include three different stories of the victims of sexual violence. The videos were made for use by Oulu University of Applied sciences. Videos were published in the nationwide online course. Teachers of the course expressed the wish that educational material would be in a form of videos. Feedback from the videos was collected through feedback questionnaire from midwifery students at Oulu University of Applied Sciences and as a free-form feedback from midwives at the Sexual assault Support Center in Helsinki and Uusimaa Hospital.

Keywords: sexuality, sexual violence, sexual offence, educational videos.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 SEKSUAALISUUTTA LOUKKAAVA VÄKIVALTA	8
2.1 Seksuaalirikokset.....	9
2.2 Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan vaikutukset.....	10
2.3 Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen kohtaaminen	11
2.4 Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen naisen hoito.....	13
3 INNOVATIIVINEN VERKKO-OPPIMINEN.....	15
3.1 Pedagogiikka verkko-oppimisessa.....	15
3.2 Tuotanto, sisältö ja käytettävyys verkko-oppimisessa	15
4 PROJEKTIN TARKOITUS JA TAVOITE.....	17
5 PROJEKTIN TOTEUTUS.....	18
5.1 Kohderyhmä ja hyödynsaajat	18
5.2 Projektin aikataulutus	18
5.3 Projektioorganisaatio	19
5.4 Projektin suunnittelu	20
5.5 Opetusvideoiden toteutus	21
5.6 Projektin arviointi	24
6 PROJEKTIN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	26
7 POHDINTAA.....	27
LÄHTEET.....	29
LIITTEET	33

1 JOHDANTO

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan vuonna 2018 viranomaisten tietoon tulleiden seksuaalirikosten määrä on lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna. Raiskauksia oli ilmoitettu 7,5 % enemmän ja seksuaalisia ahdisteluja 27,8 % enemmän kuin viime vuonna. (Suomen virallinen tilasto 2019, viitattu 31.1.2019.) Arvioiden mukaan vuosittain Suomessa joutuu seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhriksi noin 60 000 naista. Tapauksista noin 10 000 arvioidaan olevan raiskauksia. Arviot ovat karkeita, koska uhrien kokemaa häpeää ja syyllisyys toimivat kynnyksenä ilmoittaa kokemastaan väkivallasta poliisille. (Hakkarainen, Heinonen, Laitinen & Nipuli 2017, viitattu 20.11.2018.) Suomalaiset naiset kokevat väkivaltaa FRA:n tutkimuksen mukaan selvästi enemmän kuin naiset EU-maissa keskimäärin (FRA - Euroopan unionin perusoikeusvirasto 2014, viitattu 30.7.2019). Opinnäytetyössä on jätetty ulkopuolelle lapsiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta.

Seksuaalisuus on keskeinen osa ihmisyyttä ja yksi terveyden ulottuvuus. Siihen kuuluu ihmisen käsitys omasta minäkuvasta, identiteetistä ja kehosta. Se mahdollistaa luottamukselliset intiimit suhteet. (Bildjuschkin & Nipuli 2016, 3, viitattu 11.10.2018.) Ihmisen seksuaalisuus muuttuu koko elämän ajan, mutta aikuisen seksuaalinen kehitys vaatii kuitenkin omaa aktiivisuutta sekä aloitteellisuutta. Aikuisenkin on tärkeä pohtia, liittyykö omaan seksuaalisuuteen traumaattisia tai häpeän kokemuksia. (Kihlström & Minkinen 2017, 101.) Erään tutkimuksen mukaan seksuaalisen väkivallan kokeminen aiheuttaa häpeän ja syyllisyyden tunteita kaksi kertaa todennäköisemmin kuin muun väkivallan kokeminen (Heiskanen, Kääriäinen, Piispa & Sirén 2006, 95, viitattu 21.3.2018).

Projektin tarkoituksena oli kuvata toiminnallisena opinnäytetyönä verkko-oppimismateriaalin suunnittelua, toteutusta sekä arviointia. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa Oulun ammattikorkeakoulun kättilötyön opettajille opetusmateriaalia seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisesta opetusvideoiden muodossa eAMK:n valtakunnalliselle verkkokurssille. Projektin tavoitteena oli luoda kolme opetusvideota seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisesta. Tavoitteena oli lisätä sosiaali- ja terveydenalan ammattilaisen tietoisuutta naisiin kohdistuvasta seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta sekä kykyä kohdata seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneet asiakkaat. Projektin laatutavoitteena oli tuottaa innovatiivista sekä laadukasta näyttöön perustuvaa opetusmateriaalia. Pitkänajan kehitystavoitteena oli, että sosiaali- ja terveydenalan ammattilaiset oppivat tunnistamaan seksuaali-

suutta loukkaavan väkivallan uhrit sekä kehittää heidän kykyjään seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan puheeksi ottamiseen. Omaksi oppimistavoitteeksi asetimme tiedon lisääntymisen seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta sekä opetusvideoiden tuottamisen.

On tärkeää, että hoitohenkilökunnalla on riittävästi ajantasaista tietoa sekä taitoa ja heidän koulutuksestansa huolehditaan, sillä seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen uhrin kohtaaminen voi olla ahdistavaa ja haastava myös hoitohenkilökunnalle. Ammattilaisten tiedoilla ja taidoilla pystytään turvaamaan uhrille mahdollisimman hyvä hoito sekä yhtenäisten hoitokäytänteiden ja oikeusturvan toteutuminen. Hoitokäytänteiden toteutumisella voidaan turvata uhrille mahdollisuus rikosilmoituksen tekemiseen myös myöhemmässä vaiheessa, vaikka hän ei sitä heti tapahtuman jälkeen haluaisikaan tehdä. (Pirttiäho, Porras & Ritamo 2010, viitattu 21.3.2018.) Hoitohenkilökunnalla tulisi olla tiedossa tarvittavat toimenpiteet ja keinot auttaa uhria siinä vaiheessa, kun hän saapuu vastaanotolle (Delgadillo 2017, 309, viitattu 20.4.2018). Suomen allekirjoittama Istanbulin sopimus vaatii, että väkivallan uhrien ja tekijöiden kanssa toimiville ammattihenkilöille on annettava asianmukaista koulutusta, johon liittyy mm. väkivallan ehkäiseminen ja tunnistaminen, uhrien tarpeisiin ja oikeuksiin vastaaminen sekä uudelleenuhriutumisen ehkäiseminen (Valtioneuvoston asetus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta 53/2015 III:15, viitattu 16.4.2018).

2 SEKSUAALISUUTTA LOUKKAAVA VÄKIVALTA

”Seksuaalinen väkivalta, hyväksikäyttö ja kaltoinkohtelu on yksipuolista ja ei-toivottua toimintaa, joka ei kunnioita toisen yksityisyyttä, itsemääräämisoikeutta, henkilökohtaisia oikeuksia ja rajoja” (Kallio 2015, 10). Se pitää sisällään mm. ahdistelun, häirinnän, koskettelun sekä pakottamisen seksuaalisiin tekoihin. Tasa-arvolain mukaan seksuaalisuutta loukkaava häirintä on syrjintää. Seksuaalirikokset on puolestaan määritelty rikoslaissa. (THL 2017, viitattu 28.3.2018.) Seksuaalisuutta loukkaavassa väkivallassa loukataan ihmisen itsemääräämisoikeutta sekä koskemattomuutta (Klemetti & Raussi-Lehto 2018, 107). Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta liittyy aina vallan käyttöön, oli kyseessä sitten fyysinen voimankäyttö, häiritsevät seksuaalissävytteiset puheet, ei-toivottu koskettelu tai pidempiaikainen hyväksikäyttö (Launis 2018, 94).

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämiseen kuuluu keskeisenä tekijänä seksuaalioikeudet. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen tulisi toteutua asiakkaan tarpeiden mukaisesti riippumatta mm. iästä, sukupuoli-identiteetistä, seksuaalisesta suuntautumisesta tai kulttuurista. (Klemetti & Raussi-Lehto 2018, 16, viitattu 28.6.2019.) Seksuaalioikeuksien toteutuminen on hyvinvoinnin kannalta keskeistä, tukien samalla ihmisen identiteetin kehittymistä. Seksuaalioikeuksilla tarkoitetaan yksilön oikeutta päättää tietoisesti sekä vastuullisesti omista seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Yksilöllä tulee olla oikeus päättää mm. omasta kehosta sekä seksuaalisesta suuntautumisesta. Lisäksi seksuaalioikeuksiin kuuluu tieto seksuaalisuudesta sekä seksuaaliterveydenhoidosta. Omien seksuaalioikeuksien lisäksi on kunnioitettava toisen ihmisen seksuaalioikeuksia. Toisaalta vastuu on myös valtiolla, jotta seksuaalioikeudet turvattaisiin lainsäädännöllä. Erityisesti naisten kohdalla seksuaalioikeuksien toteutumisen esteenä on sukupuolten välinen epätasa-arvo. (Ilmonen & Korhonen 2015, 4-7.)

Seksuaalisuutta loukkaavilla teoilla on kauaskantoisia seurauksia sekä uhrille että hänen läheisilleen. Seksuaalisuutta loukkaavassa väkivallassa on kyse seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksesta. Turvallisuuden tunteeseen kuuluu keskeisesti luottamus, joka rikotaan väkivallan teossa. Seksuaalisuutta loukatessa loukataan koko ihmisyyttä, ja siksi se on erityisen traumatisoivaa uhrilleen. Vaikka seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhriksi voi joutua kuka tahansa sukupuoleen, ikään tai muihin ominaisuuksiin katsomatta, on uhriksi joutuva tyypillisimmin nuori nainen. Huomattavan suuri osa seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta tapahtuu kuitenkin lähisuhteissa. Lähisuhteissa tapahtuvaa seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa voi olla vaikea tunnistaa. Kun

seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa ei tunnisteta, avun hakeminen vaikeutuu. Läheisen tekemä väkivalta on voinut olla myös toistuvaa. Oman puolison tai läheisen tekemä väkivalta saattaa aiheuttaa uhrissa ristiriitaisia tunteita ja sitä voi olla erityisen vaikea työstää. Tapahtuman nimeäminen seksuaalisuutta loukkaavaksi väkivallaksi voi olla uhrille vaikeaa. Hän saattaa vähätellä tapahtunutta, syyttää itseään tai pelätä, ettei häntä uskota. Uhri voi myös pelätä, että häntä syyllistetään väkivaltaiseen suhteeseen jäämisestä. (Hakkarainen ym. 2017, viitattu 20.11.2018; Bildjuschkin & Nipuli 2016, 3–16, viitattu 11.10.2018; Launis 2018, 30-21.)

2.1 Seksuaalirikokset

Suomen rikoslain mukaan seksuaalisella ahdistelulla tarkoitetaan koskettamalla tehtyä tekoa, joka loukkaa henkilön itsemääräämisoikeutta. Jos tekijä pakottaa henkilön ryhtymään seksuaaliseen tekoon tai alistumaan seksuaalisen teon kohteeksi käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla henkilöä niin, että hän loukkaa henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti, voidaan hänet Suomen rikoslain nojalla tuomita pakottamisesta seksuaaliseen tekoon. Rikoslain mukaan pakottamisesta seksuaaliseen tekoon on myös se, jos henkilö on kykenemätön puolustamaan itseään tai ilmaisemaan tahtoaan esimerkiksi tiedottomuuden, vammaisuuden tai pelkotilan vuoksi ja näin ollen tekijä saa henkilön ryhtymään seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sen kohteeksi. Samalla tapaa myös yritys pakottamisesta seksuaaliseen tekoon on tuomittava teko. (Rikoslaki 509/2014, 20, 5 a §, viitattu 12.3.2018.)

Seksuaalisella hyväksikäytöllä puolestaan tarkoitetaan taivuttelemista sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan tekoon. Seksuaaliseksi hyväksikäytöksi katsotaan myös se, jos henkilö joutuu alistumaan edellä mainitun teon kohteeksi niin, että tekijä käyttää hyväksi asemaansa. Myös seksuaalisen hyväksikäytön yritys on rikoslain mukaan rangaistava teko. (Rikoslaki 563/1998, 20, 5§, viitattu 12.3.2018.)

Suomen rikoslain mukaan raiskauksen määritelmä on henkilön pakottaminen sukupuoliyhteyteen käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla sillä. Raiskaukseksi luetaan myös teko, jos tekijä on ollut sukupuoliyhteydessä henkilön kanssa, joka on kykenemätön puolustamaan itseään tai ilmaisemaan tahtoaan. Myös raiskauksen yritys on tuomittava teko Suomen rikoslain mukaan. (Rikoslaki

509/2014, 20, 1§, viitattu 12.3.2018.) Rikoslain mukaan kyseessä on törkeä raiskaus, jos 1) raiskauksessa aiheutetaan vaikea ruumiin vamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila, 2) rikoksen tekijöitä on useampi tai siinä aiheutetaan erityisen tuntuva henkistä tai ruumiillista kärsimystä, 3) kohteena on alle 18-vuotias lapsi, 4) raiskaus tehdään erityisen julmalla, railla tai nöyryyttävällä tavalla, 5) raiskauksessa käytetään ampuma- tai teräasetta tai muuta hengenvaarallista välinettä tai muuten uhataan vakavalla väkivallalla. Lisäksi teon tulee olla kokonaisuutta arvostellen törkeä. Törkeän raiskauksen yritys on rangaistavaa. (Rikoslaki 509/2014, 20, 2§, viitattu 12.3.2018.)

Istanbulin sopimus eli Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta astui Suomessa voimaan elokuussa 2015. Istanbulin sopimus korostaa suostumuksen merkitystä raiskauksen tunnusmerkistössä. Myös kansainvälinen tuomioistuimien ICC määrittää uhrin suostumuksen puutteen raiskausrikoksen tunnusmerkiksi käytetyn väkivallan sijaan. Suomen nykyllä lainsäädännöllä raiskausrikoksen pääasiallisena tunnusmerkkinä on joko väkivalta tai sen uhka. Suomen nykyisellä lainsäädännöllä seksuaalirikosten osalta pyritään suojaamaan ennen kaikkea ihmisten seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Eduskunnan naiskansanedustajien verkosto on jättänyt lakialoitteen raiskauksen rikoskriteeristön muuttamiseksi. Lakialoitteen mukaan suostumuksen puutteen lisääminen raiskauksen tunnusmerkistöön nähdään seksuaalista koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta sekä tasa-arvoa, oikeudenmukaisuutta ja ihmisoikeuksia edistävänä tekona. (Council of Europe 2011, 13, viitattu 30.7.2019; Launis 2018, 238-240.)

2.2 Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan vaikutukset

Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan välittömien fyysisten seurauksien lisäksi sen vaikutukset uhuriin ovat laajat. Välittömiä fyysisiä seurauksia voivat olla esimerkiksi sukupuolitauti, ei-toivottu raskaus tai genitaalialueen vauriot (Bildjuschkin & Nipuli 2016, 5, viitattu 11.10.2018). Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan kokeminen voi vaikuttaa laajasti ja kokonaisvaltaisesti uhuriin elämään, mm. mielenterveyteen, työkykyyn, elämänhallintaan sekä seksuaalisuuteen. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta traumatisoi uhrin usein syvästi. Se järkyttää ihmisen turvallisuuden tunnetta ja perusluottamusta elämään. Varovaistenkin arvioiden mukaan jopa 40% raiskauksen kokeneista sai-

rastuu traumaperäiseen stressireaktioon. Tästä voidaan päätellä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan aiheuttavan uhrilleen huomattavaa inhimillistä kärsimystä. (Hakkarainen ym. 2017, viitattu 20.11.2018.) Oireet voivat olla fyysisiä sekä psyykkisiä. Psyykkisinä oireina voi ilmetä pelkotiloja, voimattomuuden sekä syyllisyyden ja häpeän tunteita. Fyysisiä oireita seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan jälkeen voi olla univaikeudet sekä pahoinvointi. Myös seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan tapahtumat voivat olla mielessä hallitsemattomasti. Toisaalta seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan kokeminen voi aiheuttaa uhrille myös muistivaikeuksia. Tulee muistaa, että seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan kokemisen jälkeen on myös normaalia, että uhri ei halua ajoittain puhua asiasta ja haluaa välttää tapahtumia. Tässä vaiheessa uhri kuitenkin yleensä kerää voimia ja lepää asian käsittelemistä varten. (Pirttiäho ym. 2010, Osa C, 1–2/2, viitattu 21.3.2018.) Uhrilla saattaa ilmetä lisäksi erilaisia kiputiloja, päihteiden käyttöä sekä mielialahäiriöitä ja itsetuhoisuutta (Setlementti Tampere Ry 2018, viitattu 20.4.2018). Kuten kaikki muukin väkivalta, myös seksuaalisuutta loukkaava väkivalta voi vaikuttaa uhuriin vielä pitkänkin ajan kuluttua tapahtuneesta. Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneilla esiintyy muita useammin esimerkiksi synnytyspelkoa, kroonisia vatsakipuja ja gynekologisenä oireena yhdyntäkipuja. (Hakkarainen ym. 2017, viitattu 20.11.2018.)

2.3 Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen kohtaaminen

”Joka ikiset silmät, jotka uskaltavat nähdä ja korvat, jotka uskaltavat kuunnella, voivat tehdä tärkeää työtään toipumisen edistämiseksi” (Kallio 2015, 122).

Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan kokeminen on yleensä uhrille traumaattinen ja järkyttävä kokemus. Siihen liitetään usein paljon häpeän ja loukatuksi tulemisen kokemuksia, minkä vuoksi siitä puhuminen on uhrille usein vaikeaa. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta on fyysistä väkivaltaa, joka voi olla painostamista tai seksuaaliseen kanssakäymiseen pakottamista. Fyysisen pahoinpitelyn yhteydessä esiintyvä seksuaalinen väkivalta jää usein toteamatta. Tämä on tärkeää ymmärtää ja väkivallan uhrin kokonaishoitoon kuuluu aina kysyä, liittyykö tapahtumaan myös seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa. Hakeutuessaan hoitoon uhri saattaa olla huolissaan vain sukupuolitaudeista tai olla hakemassa jälkiehkäisyä. Avun hakeminen erilaisiin kiputiloihin ja ahdistusoireisiin on myös tyypillistä. Myös edellä mainituissa tapauksissa tulisi ottaa huomioon seksuaalisen väkivallan mahdollisuus. (Pirttiäho ym. 2010, Osa A, 1–2/5, viitattu 21.3.2018.) Opetusvi-

deoissa on pyritty huomioimaan se, ettei uhri aina hae apua seksuaalisuutta loukkaavaan väkivaltaan. Ensimmäisessä opetusvideossa nainen tulee vastaanotolle sukupuolitautien pelossa ja toisessa puolison pahoinpitelyn vuoksi.

Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen turvallisuuden tunnetta pyritään vahvistamaan olemalla läsnä ja rauhoittelemalla. Uhrille kokemus, että häntä uskotaan ja hän tulee kuulluksi, on ensiarvoisen tärkeää. Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen toipumisen kannalta keskeisessä asemassa ovat uhrin ensikontaktit ammattilaisten kanssa sekä akuuttivaiheen tuki. Ammatillaisen välinpitämättömyys uhria kohtaan tai tapahtumien vähättely altistavat uhrin myöhemmille somaattisille ja psyykkisille oireille. (Hakkarainen ym. 2017, viitattu 20.11.2018.) Uhrin kokemat häpeän ja syyllisyyden tunteet sekä uhrin yksityisyyden suojelun tarve, että seksuaalisuuden herkkyyks ja intiimiys vaikeuttavat usein väkivallasta puhumista. Tämän vuoksi on tärkeää, että aloite seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta puhumiseen tulee ammatillaisen taholta. Ammatillisella tulee olla tietoa ja ymmärrystä trauman vaikutuksesta seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhriin sekä asiakkaan ja ammatillaisen vuorovaikutuksesta. Ammatillaisen tehtävä on kysyä väkivaltaa kokeneelta seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta myötätuntoisesti, potilasta kunnioittaen ja syyllistämättä, mutta suoraan. Kysymällä suoraan ammatillainen antaa asiakkaalle luvan puhua väkivallasta ja osoittaa samalla asiakkaalle, että itse kestää väkivaltaa kokeneen asiakkaan kokemusten käsittelemisen. Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneelle on syytä muistuttaa, että uhri ei ole syyllinen tapahtumaan vaan vastuu ja häpeä teosta kuuluvat aina tekijälle. Puheeksi ottamisen tulee tapahtua aina asiakkaan kanssa kahden kesken. Kysymättä jättäminen saattaa pitkittää uhrin oikeanlaisen avunsaamista. Ammatillaisen empaattinen ja kunnioittava suhtautuminen asiakkaaseen sekä selkeä vuorovaikutus helpottavat väkivallasta puhumista ja kohtaamistilannetta. (Bildjuschkin & Nipuli 2016, 26-28, viitattu 11.10.2018.) Jokaisessa opetusvideoissa hoitaja ottaa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan puheeksi asiakkaan kanssa. Tapauksista on pyritty luomaan mahdollisimman erilaisia, jotta puheeksi ottoja tulisi esiin erilaisissa tilanteissa sekä ympäristöissä. Opetusvideoissa ammatillaiset eivät kyseenalaista tai vähättele asiakkaan sanomisia, vaan kuuntelevat asiakkaan kertomaa. Opetusvideoissa pyritään välittämään ammatillaisen myötätuntainen ja asiallinen suhtautuminen uhriin. Opetusvideoiden tilanteissa asiakkaille tuotiin esiin seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan olevan rikos.

2.4 Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen naisen hoito

Seksuaalirikoksen uhri tarvitsee akuuttivaiheessa usein monen eri tahon palveluja. Traumatisoitunut uhri on aivan liian usein itse vastuussa palvelujen etsimisestä ja niihin hakeutumisesta. Vain harvalla seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneella voidaan olettaa olevan tällaisia voimavaroja. Tällöin on suuri riski, että uhri jää vaille tarvitsemaansa apua ja palvelua. (Hakkarainen ym. 2017, viitattu 20.11.2018.) Ammattilaisen on tärkeä tietää, mitä on tapahtunut, jotta tutkimukset ja hoito voidaan suunnitella. Hoitohenkilökunnan tulee kertoa selkeästi, mitä toimenpiteitä ja tutkimuksia tarvitaan sekä perustella niiden tarpeellisuus. Tarvittavat toimenpiteet ja tutkimukset tulisi suunnitella uhrin tunteet ja tila huomioon ottaen. Hienotunteisuus tutkimuksien ja hoidon aikana voi parhaimmillaan palauttaa uhrille tunteen tilanteen ja oman kehon kontrollista. Uhrin toiveesta tutkimuksessa voi olla mukana myös kolmas osapuoli esimerkiksi hoitaja tai uhrin läheinen. Jos on syytä epäillä, että uhrin läheinen on osallistunut väkivallan tekoon, ei hänen läsnäoloansa tule sallia tutkimusten aikana. Gynekologisen tutkimuksen ajaksi voidaan tarvittaessa käyttää kipulääkitystä. (Pirttiäho ym. 2010, Osa A, 2–4/5, viitattu 21.3.2018.)

Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhrin tutkimisella pyritään keräämään mahdollinen todistusaineisto poliisin käyttöön sekä mahdollista oikeudenkäyntiä varten. Tutkimukseen tulee olla uhrin suostumus, jotta hän kokisi päättävänsä omaan kehoon liittyvistä asioista, mutta myös lainsäädännöllisistä syistä. Uhrille on annettava mahdollisuus tulla tutkimuksiin myöhemmin, mikäli hän alkuun niistä kieltäytyy. Lääketieteellisten tutkimusten ohella on tärkeä tarkkailla uhrin psyykkistä tilaa. Väestöliitolta löytyy potilasasiakirjoihin liitettävä tutkimus- ja hoitoprotokolla seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen tutkimukseen. Tutkimus- ja hoitoprotokolla pitää sisällään taustatiedot, anamneesin, statuksen, fyysisten vammojen kuvauksen, gynekologisen tutkimuksen, näytteiden otton, hoitotoimenpiteet sekä jatkohoitosuunnitelman. Terveystieteiden henkilökunnan on syytä muistaa, että kyseessä on mahdollinen rikostutkinta ja uhrin oikeusturvan toteutumisen kannalta on tärkeää, että sairauskertomusmerkinnät ovat erityisen selkeitä ja yksiselitteisiä. (Pirttiäho ym. 2010, Osa B, 1–20/20, viitattu 21.3.2018; Unkila-Kallio & Vuori-Holopainen 2016, 164.)

Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhrin jatkohoitosuunnitelmaan tulisi aina kuulua kriisihoidon järjestäminen. Hyvin toteutetulla kriisihoidolla voidaan ehkäistä mm. posttraumaattisia oireita. Etenkin ympäristön reaktiot tapahtuman jälkeen ovat ratkaisevassa asemassa uhrin toipumisen kannalta. Ammattilaisten tärkeä tehtävä on edesauttaa uhrin turvallisuudentunteen korjaantumista. Uh-

rin turvallisuudentunnetta voidaan lisätä empaattisella suhtautumisella sekä konkreettisella huolenpidolla syyllistämättä uhria tapahtuneesta. Ammattilaisten tulee antaa uhrille tietoa jatkohoidosta. Nämä palvelun tarjoajat voivat vaihdella kunnittain. Maksuttomia palveluita tarjoavat mm. raiskaus-kriisikeskus Tukinainen, Rikosuhripäivystys, Mielenterveystoimistot, terveyskeskukset sekä sairaalat. Maksullisia palveluita täysi-ikäisille uhreille tarjoavat yksityiset psykoterapeutit sekä väestöliitto. Uhrille on kuitenkin tärkeä antaa yhteystietoja sekä mahdollisia tulevia vastaanottoaikoja aina kirjallisesti mukaan. Psykkisen jatkoseurannan järjestäminen on ensiarvoisen tärkeää, eikä uhria saisi milloinkaan kotiuttaa yksin ilman tukihenkilöä. (Pirttiaho ym. 2010, Osa A, 2–5/5, viitattu 21.3.2018; Delgadillo 2017, 314, viitattu 20.4.2018.)

Opetusvideoissa ei varsinaisesti käsitelty seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhrin hoitopolkua, vaan videoiden pääpainona toimi väkivallan puheeksi ottaminen sekä uhrin kohtaaminen. Videoissa kuitenkin tuotiin esiin tutkimusten ja toimenpiteiden perustelua uhrille sekä rikosilmoituksen tekemisen mahdollisuus.

3 INNOVATIIVINEN VERKKO-OPPIMINEN

Innovatiivisessa oppimiskäsityksessä korostuu opiskelijakeskeisyys sekä opiskelijälähtöisyys. Siinä opiskelijat nähdään aktiivisina toimijoina. Opiskelijoille pyritään antamaan enemmän vastuuta ja näin pyritään lisäämään heidän motivaatiotaan sekä sitoutuneisuuttaan. Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi innovatiivinen oppiminen lisää opiskelijoiden sosiaalisia suhteita, itsetuntemuksen kehitystä sekä kykyä ymmärtää ja siirtää tietoa ja taitoa eteenpäin. Innovatiivisen opetuksen piirteissä voidaan lisäksi havaita yhtäläisyyksiä yhteistoiminnallisen oppimisen peruserätyyden kanssa. (Keskinen, Siltala & Tenhunen 2009, 26.)

Massive Open Online Course (MOOC) tarkoittaa verkkokurssia, johon pääsääntöisesti kaikilla on vapaa pääsy (Ruhalahti 2015, viitattu 6.5.2018). Oulun ammattikorkeakoulun tuottamaan verkkokurssiin on pääsy useilla Suomessa opiskelevilla ammattikorkeakouluopiskelijoilla.

3.1 Pedagogiikka verkko-oppimisessä

MOOC-pedagogiikalla tarkoitetaan oppijakeskeisten pedagogisten ratkaisujen löytämistä ja toteuttamista, joilla tuetaan opiskelijoiden aktiivista, autenttista sekä yhteisöllistä oppimista. Samalla kuitenkin huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset oppimispolut sekä erilaiset kiinnostuksen kohteet. Opiskelijan tulisi saada säännöllisesti ohjausta sekä palautetta oppimisestaan. (Aarreniemi-Jokipeltö, Leppisaari, Rajaorko & Törmänen 2015-2018, viitattu 10.4.2018.) Verkko-opiskelu perustuu opiskelijan omiin kysymyksiin sekä pohdintaan. Laadukkaan verkko-opetusmateriaalin tulee olla myös joustavaa, mikä sallii etenemisen eri tavoin ja mahdollistaa prosessityöskentelyn. Lisäksi pedagogiikka verkko-oppimisessä pitää sisällään selkeästi ilmaistut tavoitteet, käytettävän, laajuuden, pohjatietovaatimukset sekä arviointitavan. (Opetushallitus 2006, 14–17, viitattu 19.4.2018.)

3.2 Tuotanto, sisältö ja käytettävyys verkko-oppimisessä

Verkko-oppimisen yhteydessä tuotannolla tarkoitetaan hallitusti toteutettua tuotantoprosessia, jota tiedolliset, taidolliset sekä oppimista ohjaavat tavoitteet ohjaavat. Tuotannossa tulee kuitenkin muistaa myös pedagogisen laadun kriteerit. Sen käytettävyyttä sekä esteettisyyttä tulee arvioida

prosessin eri vaiheissa. Sisältö tulee olla tuotettu ammattimaisesti sekä ajantasaista tietoa käyttäen. (Opetushallitus 2006, 24–28, viitattu 19.4.2018.)

Verkkokurssin sisältö pitää sisällään kurssien sisältöä kaikkine eri muotoineen esimerkiksi videoita, kuvia ja tekstejä. Sisältöön lasketaan myös kurssin muut tehtävät sekä aineistot. Tavoitteena on, että sisältö vastaa käyttäjien tarpeita sekä on pedagogisesti ja teknisesti laadukasta. (Aarreniemi-Jokipelto ym. 2015-2018, viitattu 10.4.2018.)

Käytettävyydellä tarkoitetaan sitä, miten oppimisalusta tukee sujuvaa sekä helppoa opiskelua. Sillä tarkoitetaan myös oppimisalustan sekä opintokokonaisuuden teknistä ja pedagogista käytettävyyttä. (Aarreniemi-Jokipelto ym. 2015-2018, viitattu 10.4.2018.) Käytettävyydellä tarkoitetaan myös käyttäjän kokemusta. Sen vuoksi olisi olennaista, että olennainen tieto olisi nopeasti löydettävissä ja oppimateriaali olisi jaettu sopivan kokoisiin osiin. Verkko-oppimisessa käytettävyys pitää sisällään myös oppimateriaalin visuaalisen ilmeen, jonka tulisi olla hahmottamista tukevaa ja toimintojen tulisi olla yhtenäisiä ja selkeitä. (Opetushallitus 2006, 18–21, viitattu 19.4.2018.)

4 PROJEKTIN TARKOITUS JA TAVOITE

Projektin tarkoituksena oli kuvata toiminnallisena opinnäytetyönä verkko-oppimismateriaalin suunnittelua, toteutusta sekä arviointia. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa Oulun ammattikorkeakoulun kättilötyön opettajille opetusmateriaalia seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisesta opetusvideoiden muodossa eAMK:n valtakunnalliselle verkkokurssille.

Ennen projektin käynnistämistä tulee projektille asettaa tavoitteet (Mäntyneva 2016, 44). Projektin tavoitteena oli luoda kolme opetusvideota seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisesta. Tavoitteena oli lisätä sosiaali- ja terveydenalan ammattilaisen tietoisuutta naisiin kohdistuvasta seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta sekä kykyä kohdata seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneet asiakkaat. Projektin laatutavoitteena oli tuottaa innovatiivista sekä laadukasta näyttöön perustuvaa opetusmateriaalia. Pitkänajan kehitystavoitteena oli, että sosiaali- ja terveydenalan ammattilaiset oppivat tunnistamaan seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhrin sekä kehittää heidän kykyään seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan puheeksi ottamiseen. Omaksi oppimistavoitteeksi asetimme tiedon lisääntymisen seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta sekä opetusvideoiden tuottamisen.

5 PROJEKTIN TOTEUTUS

Opinnäytetyö toteutettiin projektin muodossa yhteistyössä Oulun ammattikorkeakoulun kanssa. Projekti on kertaluonteinen ja jokainen projekti on ainutlaatuinen. Projektin kertaluonteisuudella tarkoitetaan, että siinä tehdään yksi asia yhden kerran, annetussa ajassa ja halutussa budjetissa. (Anttonen 2003, 16.) Projekti jaetaan usein vaiheisiin, joita ovat valmistelu, suunnittelu, toteuttaminen ja päättäminen (Mäntyneva 2016, 15). Projektista jätettiin valmisteluvaihe pois, koska projektin raamit tulivat yhteistyökumppanilta.

5.1 Kohderyhmä ja hyödynsaajat

Opetusvideoiden kohderyhmänä on ensisijaisesti sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulujen opiskelijat. Opetusvideot julkaistiin valtakunnallisen verkkokurssin opetusmateriaaleissa syksyllä 2018. Opetusvideoista hyötyvät ensisijaisesti Oulun ammattikorkeakoulun kättilötyön opettajat saaden opetusmateriaalia videoiden muodossa verkkokurssille. Hyödynsaajana toimi myös sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulujen opiskelijat saaden tietoa seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisesta.

5.2 Projektin aikataulutus

Opinnäytetyönä tekemämme projekti eteni nopealla aikataululla, koska yhteistyökumppanilla oli vaatimuksia projektin aikataulun suhteen. Projektin toteutusvaiheen tuli olla lähes valmis puolivuotta projektin käynnistymisen jälkeen. Sen vuoksi oli tärkeää, että projektiin oli luotu aikataulusuunnitelma käytössä olevan aikataulun sekä resurssien mukaan (Mäntyneva 2016, 17,41). Taulukossa 1 on kuvattu projektin eri vaiheiden sisältö ja aikataulu.

TAULUKKO 1. Projektin sisältö ja aikataulu

Vaihe	Sisältö	Suunniteltu aikataulu	Toteutunut aikataulu
Projektin suunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> - Aiesuunnitelma - Yhteistyösopimukset - Aineiston keruu - Teoreettinen viitekehys - Valmis suunnitelma - Videoiden käsikirjoitukset 	<ul style="list-style-type: none"> - 2/18 - 3/18 - 5/18 - 3/18 - 5/18 - 3/18 - 5/18 - 5/18 - 4/18 - 5/18 	<ul style="list-style-type: none"> - 3/18 - 5/18 - 2/18 - 5/18 - 2/18 - 5/18 - 5/18 - 5/18
Projektin toteutus	<ul style="list-style-type: none"> - Videoiden toteutus - Palautteen keruu Oulun ammattikorkeakoulun kättilöopiskelijoilta - Palaute ulkopuoliselta asiantuntijalta 	<ul style="list-style-type: none"> - 5/18 - 5/18 - 6/18 - 6/18 	<ul style="list-style-type: none"> - 5/18 - 8/18 - 5/18 - 6/18 - 8/18
Projektin päättäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Raportin kirjoittaminen - Raportin esittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - 10/18 - 10/19 - 11/19 	<ul style="list-style-type: none"> - 10/18 - 8/19 - 4/19

5.3 Projektiorganisaatio

Projektiorganisaatio pyrkii tukemaan organisaatorakenteiden toimintaa. Ohjausryhmää kootessa on tärkeä miettiä henkilöt, joilla on riittävästi kiinnostusta edistää projektin toteutumista sekä ohjausryhmyöskentelyä. (Mäntyneva 2016, 19,23.)

Projektin toimeksiantajana toimi Oulun ammattikorkeakoulu. Oulun ammattikorkeakoulu valittiin mukaan eAMK:n hankkeeseen verkkokurssilla Naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta (eAMK 2018, viitattu 26.4.2018). Kättilötyön lehtori Satu Rainto oli projektin toteuttajiin yhteydessä helmikuussa 2018, jolloin pidettiin ensimmäinen suunnittelupalaveri. Ohjausryhmään kuului kättilötyön lehtori Satu Rainto, kättilötyön lehtori Minna Manninen sekä hoitotyön yliopettaja Pirkko Sandelin. Projektin arvioinnin teki kättilötyön lehtori Satu Rainto sekä hoitotyön yliopettaja Kaisa Koi-visto. Lisäksi projektiorganisaatioryhmään kuuluivat projektin toteuttajat, tukiryhmä, asiantuntijat sekä palautteen antajat. Projektin toteuttajille ei määritelty omia tehtäväalueita, koska toteuttajat toimivat tasavertaisina tekijöinä projektin kaikissa vaiheissa. Projektiorganisaation muodostuminen on kuvattu taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Projektioorganisaatio

Organisaation toimenkuvat	Organisaation jäsenet
Projektin toimeksiantaja	- Oulun ammattikorkeakoulu
Projektin ohjausryhmä	- Kätilötyön lehtori Satu Rainto - Kätilötyön lehtori Minna Manninen - Hoitotyön yliopettaja Pirkko Sandelin
Projektin tukiryhmä	- Vertaisarvioijat - Opiskelijatoverit
Projektin toteuttajat	- Opinnäytetyön tekijät
Projektin asiantuntijat	- Kätilötyön lehtori Satu Rainto - Äidinkielen ja viestinnän opettajat
Videoiden palautteiden antajat	- Oulun ammattikorkeakoulun kätilöopiskelijat - HUS Seri-tukikeskuksen kätilöt
Projektin arvioijat	- Kätilötyön lehtori Satu Rainto - Hoitotyön yliopettaja Kaisa Koivisto

5.4 Projektin suunnittelu

Projektin suunnittelu aloitettiin heti, kun sopiva aihe oli saatu yhteistyökumppanilta. Ensimmäisiä ohjauskeskusteluja kävimme heti alkuvaiheessa ja näin projektia oli helppo lähteä suunnittelemaan, kun tiesimme, mitä odotuksia ja toiveita yhteistyökumppanilla on. Projektissa aiheen ja laajuuden rajaaminen on onnistumisen kannalta erityisen tärkeää tehdä huolellisesti. Tulokkaanvarainen tai väärin tehty rajaaminen on yleisin syy epäonnistuneeseen projektiin. (Ruuska 2007, 186-188.) Päätimme rajata projektin aiheeksi seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisen. Tarvitsimme kuitenkin tietoa myös seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta ilmiönä sekä vaikutuksista, jotta osasimme lähteä hakemaan tietoa ja pohtimaan, miten seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokenut nainen tulisi kohdata. Tietoperustan kirjoittamisen jälkeen saimme toiveen, että opetusmateriaalia tuotettaisiin videoiden muodossa.

Opetusvideoissa korostuu erityisesti visuaalinen oppimistyyli. Tutkimuksissa opetusvideoiden on todettu lisäävän opiskelijan motivaatiota sekä sitoutuneisuutta. Lisäksi opetusvideot lisäävät itse-reflektointia sekä itseohjautuvaa opiskelua. (Lautkankare 2014, 7, viitattu 3.5.2018.) Teknisten laitteiden lisääntyminen ja saavutettavuus luo hyvät puitteet opetusvideoiden käytölle. Niiden avulla opetusvideoita voidaan hyödyntää kansainvälisesti ajasta ja paikasta riippumatta. (Bauer, Kogler,

Länsitie & Stevenson 2015, viitattu 3.5.2018.) Päätimme tehdä opetusvideot PowToon-animaatio-sovelluksella. PowToon-sovellus valikoitui videoiden toteutusmenetelmäksi, koska aikataulu sekä budjetti olivat rajalliset. Kummallakaan projektin tekijällä ei ollut kameraa videoiden kuvaamista varten eikä taitoa editoida videoita. Ulkopuolisen kuvaajan sekä editoijan hankkiminen olisi merkittävästi viivästyttänyt projektin toteuttamista ja aiheuttanut ylimääräisiä kustannuksia. Animaation valintaa puolsi myös se, että videoita varten ei tarvittu näyttelijöitä. Ulkopuolisten resurssien hankinta voi olla merkittävä osa projektin kokonaiskustannuksia ja tarvittavia resursseja ei usein ole käytettävissä oikeaan aikaan (Mäntyneva 2016, 56, 59).

Ennen videoiden toteutusta suunnittelimme käsikirjoitukset jokaiseen opetusvideoon (LIITTEET 1-3). Suunnitelmana oli toteuttaa opetusvideot, joissa tuotaisiin esiin seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan monimuotisuutta. Projektin yhteistyökumppani esitti toiveen kolmesta opetusvideosta. Päädyimme kolmeen videoon myös sen vuoksi, jotta tuotetun materiaalin määrä pysyy kohtuudessa. Suunnittelimme videot niin, että seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneet naiset olisivat iältään 18-, 45- ja 80-vuotiaita. Videoiden tapahtumat suunniteltiin sijoittumaan opiskelijaterveydenhuoltoon, yhteispäivystykseen sekä kotihoitoon. Tällä pyrimme tuomaan esiin sitä, ettei seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan kohteeksi joutuminen katso uhrin ikää tai paikkaa (Kallio 2015, 11). Opetusvideoiden käsikirjoitusten oikeellisuuden sekä sisällön tarkasti ennen opetusvideoiden tekoa kättilötyön lehtori Satu Rainto.

5.5 Opetusvideoiden toteutus

Käsikirjoitusten pohjalta teimme kolme opetusvideota seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan puheeksi ottamisesta. Kestoltaan opetusvideot ovat noin 2-5 minuuttia. Opetusvideoissa naiset ovat iältään 18-, 45- ja 80-vuotiaita. Opetusvideot ovat seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen kolmen eri elämänvaiheessa olevan naisen onnistuneesta kohtaamisesta. Vastaanottotilanteet tapahtuivat opiskelijaterveydenhuollossa, yhteispäivystyksessä sekä kotisairaanhoidossa.

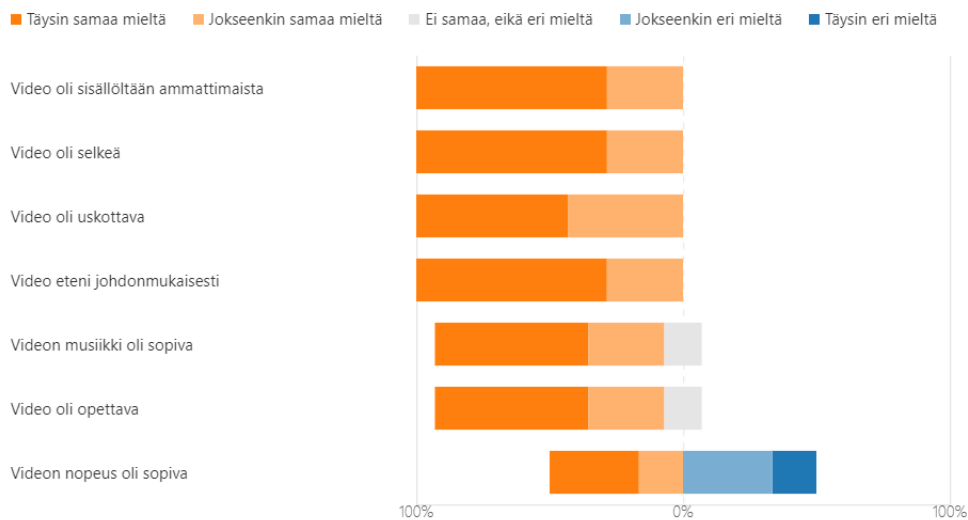
Valmiista opetusvideoista keräsimme palautetta Oulun ammattikorkeakoulun kättilöopiskelijoilta Microsoft Formsin palautekyselyn avulla (LIITE 3). Palautekysely oli rakennettu Likertin asteikon mukaisesti ja jokainen video arvioitiin erikseen. Palautekyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja tapahtui nimettömästi. Opetusvideoiden palautteiden saanti kättilöopiskelijoilta jäi melko suppeaksi,

sillä palautekyselyyn vastasi seitsemän opiskelijaa. Palautteiden keruu ajoittui kesälomaan aika-
taulullisista syistä, mikä varmasti vaikutti palautteiden määrään. Kaaviot 1-3 kuvaavat kättilöopiske-
lijoilta saatuja palautteita Likertin asteikolla. Kuvassa 1 on kuvattu kättilöopiskelijoilta saatuja va-
paan sanan palautteita. Palautteita ei analysoitu aineiston analyysimenetelmiä käyttäen.

KAAVIO 1. Kättilöopiskelijoilta saatu palaute 18-vuotiaan seksuaalista väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisesta.

2. 18-vuotiaan naisen kohtaaminen

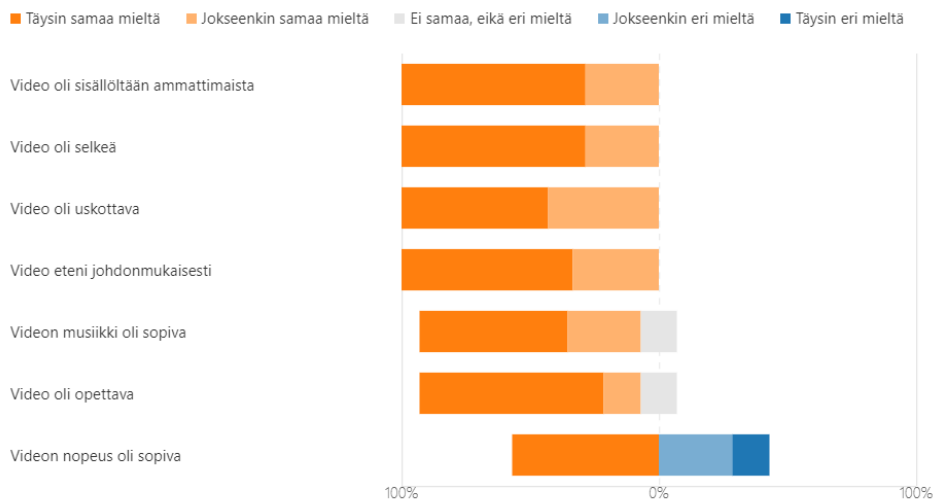
[Lisätietoja](#)

KAAVIO 2. Kättilöopiskelijoilta saatu palaute 45-vuotiaan seksuaalista väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisesta.

4. 45-vuotiaan naisen kohtaaminen

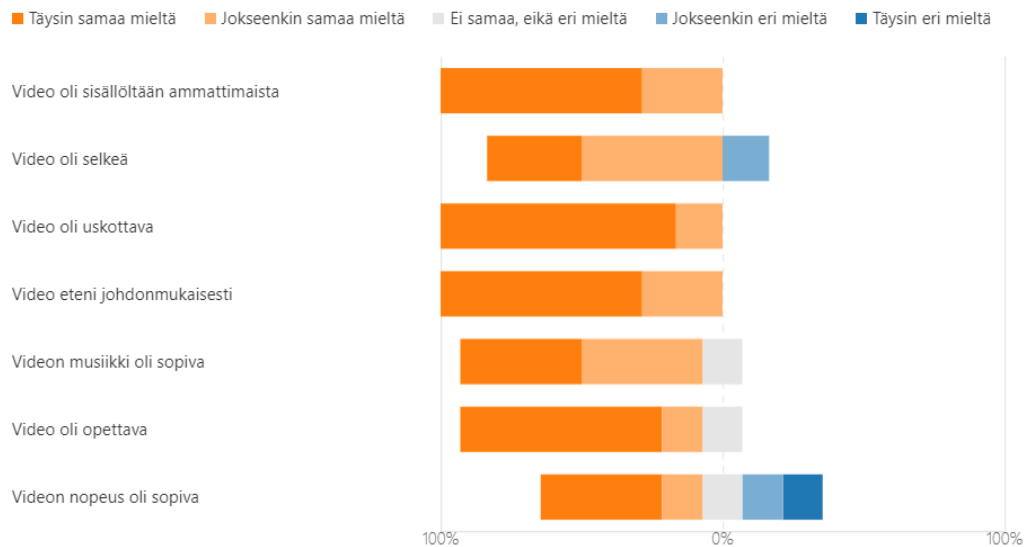
[Lisätietoja](#)

KAAVIO 3. Kätilöopiskelijoilta saatu palaute seksuaalista väkivaltaa kokeneen 80-vuotiaan naisen kohtaamisesta.

6. 80-vuotiaan naisen kohtaaminen

[Lisätietoja](#)

KUVA 1. Kätilöopiskelijoilta saatuja vapaan sanan palautteita.

"Video jäi sopivasti kesken, joten jäi tilaa omille ajatuksille. Opetustilanteessa tämä varmasti auttaa luomaan keskustelua."

"Varmasti todella realistinen kuvaus."

"Videon ulkoinen asu hieman vei keskittymistä itse asialta. Jos hahmoja voisi parantaa ja puhetta muokata vähemmän puhekieliseksi, se vaikuttaisi ammattitaitoisemmalta."

"Video eteni aivan äärimmäisen hitaasti, enkä todellakaan olisi sitä jaksanut katsoa esim. tunnilla rauhassa loppuun. Nytkin kelaillin videota eteen päin aina seuraaviin puhekupliin."

"Hahmojen kehittäminen ja puhekieltä vähemmän olisi hyvä!"

"Herätti paljon ajatuksia. Mahtavaa työtä!"

"Jatkoa jäin odottamaan.... Mitä Pertti oli tehnyt?"

"Liikuttava video, ja hyvin käsitelty aihe."

"Hahmoja voisi kehittää ja puhekuplat tulee väärin aikoihin/ilman tekstejä. Tämä jäi jotenkin kesken? Sanoma pistää miettimään."

Kätilöopiskelijoiden palautteiden perusteella videoita nopeutettiin ja sanamuotoja muutettiin kirjakielimäisemmiksi. 80-vuotiaan seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen naisen kohtaamisen tarinaa hieman jatkettiin, koska osan palautteen antajan mielestä video tuntui jäävän kesken.

Kun videot olivat saatu muokattua Oulun ammattikorkeakoulun kätilöopiskelijoiden palautteiden perusteella, aloimme etsiä ulkopuolista palautteen antajaa. Laitoimme asiasta viestiä Oulun tyttöjen

talolle sekä eräälle seksuaaliterapeutille, mutta palautteita he eivät pystyneet sillä hetkellä antamaan. Lopulta kuitenkin saimme ulkopuolisen asiantuntijan palautteen videoista Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin Seri-tukikeskuksen kättilöiltä. Seri-tukikeskuksen kättilöt antoivat palautteen videoista sähköisesti vapaassa muodossa. Seri-tukikeskuksesta saadun palautteen mukaan videot olivat sisällöltään uskottavia ja realistisia.

Projektin toteutumisen kannalta luokittelimme verkko-oppimisalustan resurssien riittämättömyyden kohtalaiseksi riskiksi. Tämän vuoksi tallensimme opetusvideot YouTubeen, jotta niiden linkitys verkko-oppimisalustalle onnistuisi. Näin videot vievät vähemmän tilaa verkko-oppimisalustalla.

5.6 Projektin arviointi

Omaa tutkimusta tai projektia arvioidessa on tekijän kannalta tärkeää, että hän on saanut projektin eri vaiheissa tukea ja palautetta ohjaajaltaan sekä yhteistyökumppaneiltaan. Erityisen tärkeää palaute sekä muiden näkemykset tekstistä ovat raportin kirjoitusprosessin eri vaiheissa. Palautetta tulisi pyytää ja saada tekstin sisällön merkityksellisyydestä ja valitun näkökulman järkevyydestä sekä viimeistelyvaiheessa kieliasun selkeydestä, ymmärrettävyydestä ja tyylistä (Hirsjärvi ym. 49, 270.) Olemme keränneet palautetta projektista sen suunnitteluvaiheessa kättilötyön lehtori Satu Rainnolta sekä hoitotyön yliopettaja Pirkko Sandelinilta, jotka myös hyväksyivät valmiin suunnitelman. Projektin toteutusvaiheessa palautetta opetusvideoista kerättiin Oulun ammattikorkeakoulun kättilöopiskelijoilta sekä Seri-keskuksen kättilöiltä. Näin saimme rakentavaa ja kriittistä palautetta projektin tuotoksesta sekä opiskelijoiden että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten näkökulmasta. Valmiin raportin kielellisen ulkoasun tarkasti Oulun ammattikorkeakoulun ulkopuolinen opettaja.

Koko projektin ajan olemme arvioineet omaa työskentelyämme ja toimintaamme. Itsearviointiin ohella olemme halunneet kerätä palautetta myös projektiorganisaation ulkopuolelta. Ulkopuolisen arvioinnin ja palautteen myötä saimme mahdollisuuden pohtia rakentavasti omaa työtämme sekä projektin onnistumista. Suunnitteluvaiheessa arvioimme projektin riskien ohessa omia vahvuuksiamme ja heikkouksiämme projektin toteutumisen ja tulostavoitteiden suhteen. Toteutusvaiheessa itsearviointissa korostui asetettujen tavoitteiden saavuttaminen sekä projektin eteneminen aikataulussa. Suunnitteluvaiheessa projektin suurimmaksi riskiksi nousi aikataulun asettamat haasteet. Koemme onnistuneemme hyvin riskien hallinnassa, koska projekti eteni suunnitelmien ja sille asetetun aikataulun mukaan. Saamamme palautteen mukaan voimme todeta projektille asetettujen

tavoitteiden toteutuneen suunnitellusti. Saimme luotua opetusvideot suunnitelman mukaisesti ja videossa oli huomioitu näyttöön perustuva tieto useiden käytettyjen lähteiden avulla. Pitkänajan tavoitteiden arviointi on projektissamme tekijöiden kannalta hankalaa, koska palautetta videoista tulisi kerätä verkkokurssin osallistujilta sekä niitä käyttäneiltä opettajilta.

Videon laatutavoitteina oli asiasisällön osalta näyttöön perustuva sekä ajantasainen tieto sekä esimerkkitapausten realistisuus ja monimuotoisuus. Lisäksi laatutavoitteina oli videoiden kieliasun selkeys ja ymmärrettävyys. Laatutavoitteiden toteutumista arvioimme kriittisesti tarkastellen lopputulosta sekä keräämiämme palautteita. Palautteiden mukaan asiasisältö vastasi laatutavoitteita ja videoiden arvioitiin olevan selkeitä ja ymmärrettäviä. Ilmaisohjelman rajoitteet ulkoasun suhteen huomioiden olimme myös videoiden visuaaliseen ilmeeseen tyytyväisiä. Videoille asettamamme laatutavoitteet saavutettiin mielestämme onnistuneesti.

6 PROJEKTIN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Toiminnallinen opinnäytetyö tulee tehdä tutkivalla tavalla, vaikka opinnäytetyö itsessään ei olekaan tutkimuksellinen. Tutkivalla otteella tarkoitetaan toiminnallisen opinnäytetyön kohdalla valintoja ja niiden tarkastelua sekä valinnan perustelua peilaten teoreettiseen viitekehykseen. Teoreettisen viitekehyksen tulee liittyä aihetta käsittelevään alan kirjallisuuteen tai verkkomateriaaliin. Toiminnallisen opinnäytetyön päätavoitteena on saavuttaa sille asetetut tavoitteet. Siitä syystä tutkimuksellisten keinojen käyttö voi toiminnallisessa opinnäytetyössä jäädä vähemmälle. Toiminnallista opinnäytetyötä arvioidessa tulee pohtia kriittisesti työn luotettavuutta, onnistumista ja mahdollisia muita keinoja työn toteuttamiseksi. (Vilkka & Airaksinen 2003, 154, 158.)

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöissä on noudatettava hyvää tieteellistä käytäntöä. Opinnäytetyötä voidaan pitää eettisesti hyväksyttävänä ja luotettavana, jos se on tehty hyvän tieteellisen käytännön ohjeita noudattaen. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan työssä noudatetaan rehellisyyttä ja avoimuutta sekä yleistä huolellisuutta. Tekijät ottavat muiden tutkijoiden saavutukset ja työn huomioon asianmukaisilla lähdeviittauksilla ja aineistonkeruulla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, viitattu 5.5.2018.) Lähdekirjallisuutta käytettäessä on kunnioitettava toisen työtä merkitsemällä lähteet asianmukaisesti. Hyvän tutkimuskäytännön mukaan työ kuuluu tehdä rehellisesti tutkimusvilppiä ja piittaamattomuutta välttämällä. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 132-133.)

Eettiset periaatteet ja niiden mukaisen toiminnan olemme pyrkineet huomioimaan projektin kaikissa vaiheissa. Projektin raportti, tekstiviitteet sekä lähdemerkinnät on tehty huolella ja Oulun ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeistuksen mukaan. Opinnäytetyön luotettavuutta tukee useiden lähteiden käyttö sekä lähteiden kriittinen tarkastelu. Lisäksi huomioimme eettiset periaatteet ja toiminnan myös palautekyselyssämme. Palautekyselyyn vastaaminen oli vastaajille vapaaehtoista ja palautekysely toteutettiin nimettömänä eikä yksittäistä vastaajaa voinut vastausten perusteella tunnistaa. Seri-tukikeskuksen kättilöiden vapaamuotoisen palautteen kanssa toimittiin samoin.

7 POHDINTAA

Opinnäytetyön prosessimme alkoi keväällä 2018. Alkuperäisenä suunnitelmanamme oli tehdä toiminnallinen opinnäytetyö kotisynnytykseen liittyen. Aihe kuitenkin kariutui, koska sopivaa yhteistyökumppania ei aiheelle löytynyt. Toisena vaihtoehtona oli tehdä toiminnallinen opinnäytetyö, joka käsittelee seksuaalisuutta. Ohjaava opettaja Satu Rainto esitti meille ehdotuksen, että tekisimme Oulun ammattikorkeakoulun kanssa yhteistyössä opetusmateriaalia verkkokurssille Naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta. Verkkokurssin aiheista päädyimme seksuaalisuutta loukkaavaan väkivaltaan, koska aiheena se kiinnosti kumpaakin opinnäytetyön tekijää. Aloitimme työn kartoittamalla seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa ilmiönä tekemällä erilaisia ajatuskarttoja aiheesta. Huomattuamme, että aihe pitää hyvin monenlaisia näkökulmia ja aiheita sisällään, oli aiheetta rajattava sopivan laajuiseksi. Päätimme keskittyä juuri seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan vaikutuksiin sekä uhrin kohtaamiseen. Koimme myös tärkeäksi, että opinnäytetyössä jossain määrin tuodaan esiin seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan monimuotoisuutta. Koemme, että nämä ovat asioita, jotka sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten olisi hyvä tietää uhrin onnistuneen kohtaamisen ja auttamisen kannalta.

Olimme opinnäytetyön tekijöiden kesken yhteydessä säännöllisesti ja suunnittelimme yhdessä opinnäytetyön etenemistä. Tämän koimme hyväksi vaihtoehdoksi, jotta aikataulussa pysyminen onnistuu. Myös ohjaavaa opettajaa Satu Raintoa tapasimme säännöllisesti saaden ohjausta projektin eri vaiheissa. Näin koimme myös olevamme selvillä siitä, mitä yhteistyökumppani meiltä odottaa projektin suhteen.

Projektin myötä olemme itse oppineet seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta paljon uutta ja uskomme, että voimme hyödyntää tätä tietoa tulevaisuuden työssämme. Ymmärryksemme seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan vaikutuksista uhuriin ja toisaalta myös onnistuneiden kohtaamisten merkitystä toipumisen kannalta on lisääntynyt. Aiheeseen syventyessämme huomasimme, että tarvitaan lisää keskustelua seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta, sekä siitä, miten se tunnistetaan ja tunnustetaan ja millä tavoin seksuaalista itsemääräämisoikeutta voidaan edistää.

Lisäksi olemme oppineet lisää lähdekriittisyydestä sekä projektin hallinnasta. Opimme, että on tärkeää hyödyntää koko projektiorganisaation vahvuuksia ja tukea projektityöskentelyn eri vaiheissa. Uskomme, että näin myös turhaa työskentelyä voi välttää ja keskittää resurssit niin, että projektista

saadaan onnistunut kokonaisuus suunnitelman mukaisesti. Lisäksi pääsimme harjoittelemaan opetusvideoiden tekemistä. Videoita tehdessä huomasimme, että käytettävissä olevilla resursseilla on suuri vaikutus videoiden onnistuneen toteutuksen kannalta. Projektissa käytetyn animaatiosoveluksen käyttöoikeudet olivat rajalliset ilmaisella versiolla, joka hieman vaikeutti videoiden laadukasta toteutusta.

LÄHTEET

Aarreniemi-Jokipelto, P., Leppisaari, I., Rajaorko, P. & Törmänen, M. 2015-2018. Uutta avointa energiaa. VirtuaaliAMK-verkoston hanke. Viitattu 10.4.2018, <https://uusiavoinenergia.fi/materiaalit/laatukortit/>.

Anttonen, K. 2003. Tehosta projektityötä - Johda hanketta 80/20-periaatteella. Helsinki: Talentum.

Bauer, P., Kogler, C., Länsitie, J. & Stevenson, B. 2015. Exploring co-creation of educational videos in an international collaborative context. Journal of e-Learning and Knowledge Society. Viitattu 3.5.2018, <https://doi.org/10.20368/1971-8829/1018>.

Bildjuschkin, K. & Nipuli, S. 2016. Hoitoketju seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen auttamiseksi. THL. Viitattu 11.10.2018, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-625-4>.

Council of Europe. 2011. Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Viitattu 30.7.2019, <https://rm.coe.int/1680462532>.

Delgadillo, DC. 2017. When there is no sexual assault nurse examiner: Emergency nursing care for female adult sexual assault patients. Journal of emergency nursing. Viitattu 20.4.2018, <https://doi.org/10.1016/j.jen.2016.11.006>.

eAMK. 2018. Viitattu 26.4.2018, <http://www.eamk.fi/fi/opintotarjonta/>.

FRA - Euroopan unionin perusoikeusvirasto. 2014. EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta - Tutkimustulokset lyhyesti. Viitattu 30.7.2019, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_fi.pdf.

Hakkarainen, P., Heinonen, S., Laitinen, L. & Nipuli, S. 2017. Seksuaaliväkivalta vaikuttaa kokonaisvaltaisesti uhrin elämään. Duodecim. Viitattu 20.11.2018, <https://www.duodecimlehti.fi/duo13859>.

Heiskanen, M., Kääriäinen, J., Piispa, M. & Sirén, R. 2006. Naisiin kohdistunut väkivalta 2005. Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti. Viitattu 21.3.2018, <http://hdl.handle.net/10138/152455>.

Hirsjärvi S., Remes P., Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Ilme, A & Rainto, S. 2014. Naisen terveys. 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Ilmonen, K. & Korhonen, E. 2015. Seksuaalioikeudet. Väestöliitto. Helsinki: Nord Print Oy, Viitattu 28.6.2019, http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/5048510/vaestoliitto_seksuaalioikeudet_web.pdf.

Kallio, M. 2015. Oon siellä jossain mun. Helsinki: Väestöliiton Familia Oy.

Keskinen, S., Siltala, R. & Tenhunen, A. 2009. Opetuksen innovaatiot ja innovatiivisuus opetuksessa. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Kihlström, M. & Minkkinen, S. 2017. Pannaan menemään. Helsinki: Kosmos.

Klemetti, R. & Raussi-Lehto, E. 2018. Promote, prevent, influence : The action programme for the promotion of sexual and reproductive health in 2014-2020. National institute for health and welfare. Helsinki. Viitattu 28.6.2019, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-092-1>.

Launis, M. 2018. Tästä saa puhua: seksuaalista väkivaltaa Suomessa. Helsinki: S&S.

Lautkankare, R. 2014. Videon mahdollisuudet opetuskäytössä. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.5.2018, <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522165435.pdf>.

Mäntyneva, M. 2016. Hallittu projekti. Viro: Helsingin seudun kauppakamari.

Opetushallitus. 2006. Verkko-oppimateriaalin laatukriteerit. Helsinki Viitattu 19.4.2018, http://www.oph.fi/download/47132_verkko-oppimateriaalin_laatukriteerit.pdf.

Pirttiäho, T., Porras, K. & Ritamo, M. 2010. RAP-Raiskatun akuuttiapu. Väestöliitto. Viitattu 21.3.2018, <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201211089653>.

Rikoslaki. 19.12.1889/39. Viitattu 12.3.2018, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>.

Ruhalahti, S. 2015. MOOC-Missä pedagogiikka? Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.5.2018, <https://digilearnit.wordpress.com/2015/04/07/mooc-missa-pedagogiikka/>.

Ruuska, K. 2007. Pidä projekti hallinnassa: suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus. Helsinki: Talentum.

Setlementti Tampere Ry. 2018. Seksuaalisen väkivallan seurauksia. Viitattu 20.4.2018, <https://www.seksuaalivakivalta.fi/seksuaalinen-vakivalta/seksuaalisen-vakivallan-seurauks/>.

Suomen virallinen tilasto. 2019. Rikos- ja pakkokeinotilasto. 4. Vuosineljännes 2018. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 31.1.2019, http://www.stat.fi/til/rpk/2018/04/rpk_2018_04_2019-01-17_tie_001_fi.html.

Thl. 2017. Seksuaalinen väkivalta. Viitattu 28.3.2018, <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvointi/sukupuolistunut-vakivalta/sukupuolistuneen-vakivallan-muotoja/seksuaalinen-vakivalta>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 6. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Viitattu 5.5.2018, http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

Unkila-Kallio, L. & Vuori-Holopainen E. 2016. Naispuolisen seksuaalirikosuhriin somaattinen tutkiminen. Duodecim. Viitattu 20.7.2019, <https://www-terveysportti-fi.ezp.oamk.fi:2047/xmedia/duo/duo12935.pdf>.

Valtioneuvoston asetus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantuloista 23.6.2015/53. Viitattu 16.4.2018, <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2015/20150053>.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003, Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerrus kirjapaino oy.

LIITTEET

KÄSIKIRJOITUS 18-VUOTIAAN OPETUSVIDEOON

LIITE 1

Opiskelijaterveydenhuolto

- Pöytä, terveydenhoitaja, roskakori, kello, vaaka, näkötaulu, tietokone, puhelin
- Terveydenhoitaja (T): Ella
- Asiakas (A): Sonja 18v

18-vuotias Sonja saapuu opiskelijaterveydenhuollon vastaanotolle varatulle ajalle.

Vastaanotolla:

T: Hei, Olen terveydenhoitaja Ella

A: Moi..

T: Sä olit varannut ajan, minkälaista asiaa sulla on?

A: No pitäisi päästä sukupuolitauteihin (surullisen, pelokkaan ja ahdistuneen oloinen)

T: Okei, millon sulla on ollut viimeisin suojaamaton seksikontakti?

A: No..en oo ihan varma..olisko ollut joku muutama viikko sitten.

T: Joo, mä kirjoitan sulle lähetteen. Sä voit varata ajan labraan ja käydä siellä antamassa ne näytteet.

A: Joo, kiitos.

T: Mitä muuta sulle kuuluu?

A: No ihan hyvää.. Voinko nyt lähtee, kun oot sen lähetteen jo tehnyt?

T: Mä haluaisin jutella sun kanssa vielä siitä, mitä sulle muuten kuuluu. Olisiko sulla hetki vielä aikaa?

A: No joo, mutta ei tässä oikeesti oo mitään ihmeellistä, mistä pitäis olla huolissaan.

T: Sä sanoit tossa aiemmin, ettet ole ihan varma, milloin se viimeinen suojaamaton seksikontakti on ollut. Kävikö sinä iltana jotain, minkä takia et siitä ole ihan varma?

A: No..ei periaatteessa, olin vaan kännissä ja niin..kaikki vaan tapahtui

T: Okei, tunsitko sä sitä sun seksikumppania?

A: No en oikeestaan..

T: Sanoit, että "Kaikki vaan tapahtui". Mitä sä tarkoittit sillä?

A: No en oikeestaan haluais puhua siitä..

T: Mua jää nyt vähän mietityttämään, liittyykö tähän jotain muutakin, mistä sun olisi hyvä jutella jonkun kanssa.

A: Nii.. (hiljaisuus)

T: Mulla on vaihteluvallisuus, joten kaikki mitä sä kerrot täällä, jää näiden seinien sisäpuolelle, jos sä niin haluat.

T: Sun olisi kuitenkin tärkeä puhua siitä, jos sua joku mietityttää tai vaivaa tässä asiassa.

A: No mä kyllä sanoin sille, etten halua.. Mutta toisaalta olin sen kanssa illan aikana pussaillut, joten kai se oletti, että haluan edetä pidemmällekin.

T: Ymmärsinkö oikein, ettet olisi halunnut sen kanssa harrastaa seksiä?

A: Joo. Tai kyllä mä alussa halusinkin, mutta jossain vaiheessa alkoi vaan tuntumaan siltä, etten olisi halunnutkaan.

Sairaalan yhteispäivystys, vastaanottohuone

- Pöytä, tuolit, tietokone, tutkimuspöytä/vuode, kärry jossa tutkimusvälineitä
- Sairaanhoitaja (S): Maria
- Pahoinpitelyn uhri (A): Elina 45v.

S: Hei, minä olen sairaanhoitaja Maria, käy istumaan. Sanoisitko vielä sun henkilötunnuksen?

A: 123456-789A

S: Kertoisitko vähän omin sanoin mitä on tapahtunut? Katsotaan sitten vähän noita sun vammoja.

A: Niin... ei tässä nyt sillai mitään oo. Se taas suuttu mulle.. ja sit siinä tuli vähän kärhämää.

S: Onko tämä tekijä sun tuttu, puoliso tai kaveri?

A: Se on mun mies. Ollaan oltu aina yhdessä.

S: Toi sun poski on kyllä tosi pahan näkönen. Sä sanoit, että se suuttui taas. Ymmärrätkö mä oikein, et näin on käynyt aikaisemminkin?

A: Joo, mut ihan pari kertaa vaan... Katotko sä tuon posken ja mun ranteen niin mä pääsen lähteen?

S: Mä kirjotan vähän näitä tähän ylös. Kerrotko vielä ihan tarkasti, miten nämä vammat on syntyneet, kävikö hän suhun käsiksi?

A: Mä tulin töistä kotiin. Mulla meni pitkäksi, ku mä myöhästyin bussista. Se suuttu sit kun se on niin mustasukkainen. Eteisessä se oli odottamassa. Tarttu mua tukasta ja löi. Mua sattui tosi kipeesti, mut koitin, ettei meidän tyttö heräis.... se huusi ja haukku mua... (purskahtaa itkuun)

S: (tarjoaa paperia) Sä oot nyt turvassa. Mä uskon, että tämä on vaikeaa käydä läpi.

S: Mä voisin vähän katsoa sun vammoja ja kirjata ne ylös. Rikosilmoitusta varten ne olis hyvä myös kuvata. Ottaisitko vähän paitaa pois? Sä voit istahtaa tuohon tutkimuspöydälle.

A: En mä kyllä tiedä, kannattaako sitä poliisia tähän sotkee. Me sovittiin jo.. Ari on vaan nii tulinen.

S: Mä laitan nämä ylös, sä voit miettiä sitä rikosilmoitusta myöhemminkin. Mitä sä tarkoitat, että Ari on tulinen? Sulla on näitä vammoja ympäri kehoa. Onko jotain mistä sä haluaisit vielä kertoa?

A: En mä tiedä. Mehän ollaan naimisissaki. Mä halusin vaan et se loppuu. Ettei se lyö enää. (ahdistuu ja itkee)

S: Ei on ei, myös avioliitossa. Ymmärrätkö mä nyt oikein, että se on käyttäytynyt muutenkin väkivaltaisesti kuin vaan lyömällä?

A: Joo. Sille ei kannata sanoa ei. Se tekee mitä haluaa kuitenkin, mut sit vaan sattuu enemmän.

S: Minkä muunlaista väkivaltaa se on käyttänyt sua kohtaan esim. henkistä tai seksuaalista?

A: No on meillä usein myös seksuaalista väkivaltaa kotona tapahtunut. Etenkin iltaisin, kun meidän lapsi on nukkumassa.

S: Sovitaanko niin, että mä pyydän lääkärin ottamaan sulta kaikki näytteet ja kirjaan sun vammat ylös, niin sit kun sä jaksat niin sä voit tehdä rikosilmoituksen? Mä uskon, että tämä tuntuu vaikealta, mutta meillä ei ole mikään kiire. Ihan rauhassa sun tahtiin mennään. Meillä on tosi ystävällinen ja mukava gynekologi nyt päivystämässä.

A: Joo tehdään niin.

S: Onko joku jolle voitais soittaa? Sulla ois hyvä olla nyt joku läheinen, jolle puhua ja johon turvata.

S: Tai sitten voitais soittaa esim. turvakotiin, jos voisit sinne mennä alkuvaiheessa.

A: Joo on mun sisko, se on tulossa jo tänne. Ku pyysin sen hakee mun tytön ja mennään sen luo muutamaks päiväksi.

lökkään koti

- Kodikas ympäristö, vanhanaikainen sisustus, ikkunalaudalla kukkia
- Sairaanhoidaja (S): Sanni, kotisairaanhoido
- Eläkeläinen (A): Hanna 80v

Sairaanhoidaja Sanni saapuu 80-vuotiaan Hannan luokse kotikäynnille.

Hannan olohuoneessa:

S: Huomenta Hanna, kotisairaanhoidosta Sanni tässä.

A: Kuka siellä? (Säikähtäneen oloinen, epävarma)

S: Sanni täällä, tulin sinua auttamaan. Tänään on suihkupäivä ja tarkistetaan lääkkeitä samalla.

S: Olitko sinä vielä nukkumassa?

A: Joo, minä olen ollut aika väsynyt. Onko sinne suihkuun pakko mennä?

S: Kyllähän sitä pesulla pitäisi käydä. Olethan sinä tykännyt suihkussa käydä... Mikä se niin väsynneeksi vetää?

A: En osaa sanoa.. vastahan minä suihkussa kävin.

S: Muistatko, suihkupäivät teillä taisi olla maanantai, keskiviikko sekä perjantai. Tänään on taas maanantai, joten edellisestä suihkupäivästä on jo aikaa.

A: No kaipa tästä sinne suihkuun on sitten lähdettävä..

(Sanni auttaa Hannan sohvalta ja huomaa ranteessa mustelman)

S: Onko sinulle käynyt jotakin, kun tuohon ranteeseen on mustelma ilmestynyt? (osoittaa rannetta)

(Hanna vetää yöpaidan hihaa alas, välttelee katsekontaktia)

A: En minä oikein tiedä, olenhan minä jo aika vanha ja kömpelö.

(Sanni auttaa Hannan pesuhuoneeseen ja riisuutumaan, huomaa Hannan ahdistuvan)

S: Onko Hanna kaikki hyvin? Vaikutat hieman hätäntyneeltä.

A: On, minä olen vain väsynyt enkä jaksaisi mennä suihkuun. (itkuinen)

Hannalla on sisäreisissä sekä oikeassa ranteessa mustelmia. Hän on riisuuntumistilanteessa selkeästi ahdistuneen ja pelokkaan oloinen.

S: Minusta tuntuu, että nyt on jotain sattunut sinulle. Haluaisitko sä kertoa siitä?

A: Ei tässä mitään ihmeellistä ole sattunut. Se naapurin Pertti on minua kyllä autellut kotona tarvittaessa.

S: Onko se Pertti joku uusi asukas tässä talossa? Et ole aiemmin hänestä puhunut.

A: Noin kuukausi sitten se taisi tähän muuttaa. Viime aikoina alkanut minua kotiaskareissa tarvittaessa auttamaan, muutaman viikon se on tässä käynyt. Useamman kerran viikossa.

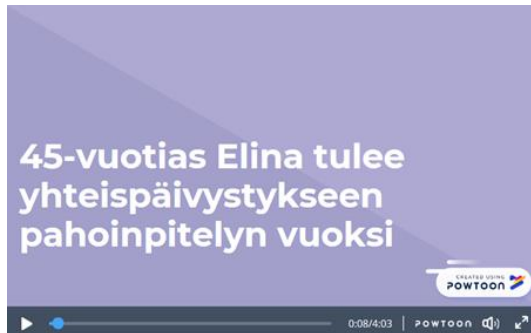
S: Olet Hanna vaikuttanut hieman pelokkaalta ja ahdistuneelta tämän käynnin aikana. Liittyykö se Pertti tähän jotenkin?

A: Mistä sinulla nyt moinen tuli mieleen?

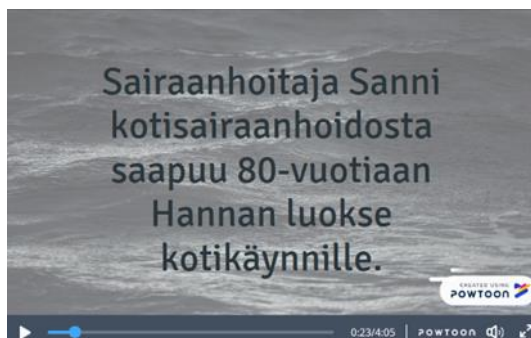
S: Olet ennen suihkuun lähtenyt mielellään, mutta tänään et olisi millään sinne halunnut lähteä. Lisäksi minua huolestuttaa ranteissa ja jaloissasi olevat mustelmat. Et ole kovin tapaturma-altis ennen ollut. Mustelmat ovat myös sellaisessa paikassa, että niihin kohtiin harvoin mustelmia tulee.

<https://www.powtoon.com/c/cxJDCA5lrD3/1/m>

<https://www.powtoon.com/c/eEGfmQlwRqK/1/m>

<https://www.powtoon.com/c/dzKRZ2wwKUc/1/m>

Palautekysely opetusvideoista

Seksuaalista väkivaltaa kokeneen naisen kohtaaminen- opetusvideot (3 kpl).

Jokaiseen videoon on omat kohdat kyselyssä.

Videot tulevat eAMK:n verkkokurssiin Naisiin kohdistuva väkivalta ja läheisväkivalta.

Palautekysely tehdään nimettömänä.

1. Monennenko vuoden opiskelija olet?

- ☐ 1. vuoden
- ☐ 2. vuoden
- ☐ 3. vuoden
- ☐ 4. vuoden
- ☐ 5. vuoden

2. 18-vuotiaan naisen kohtaaminen

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Video oli sisällöltään ammattimaista	☐	☐	☐	☐	☐
Video oli selkeä	☐	☐	☐	☐	☐
Video oli uskottava	☐	☐	☐	☐	☐
Video eteni johdonmukaisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Videon musiikki oli sopiva	☐	☐	☐	☐	☐
Video oli opettava	☐	☐	☐	☐	☐
Videon nopeus oli sopiva	☐	☐	☐	☐	☐

3. Vapaa sana 18-vuotiaan naisen kohtaaminen- videosta

Kirjoita vastaus

4. 45-vuotiaan naisen kohtaaminen

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Video oli sisällöltään ammattimaista	☐	☐	☐	☐	☐
Video oli selkeä	☐	☐	☐	☐	☐
Video oli uskottava	☐	☐	☐	☐	☐
Video eteni johdonmukaisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Videon musiikki oli sopiva	☐	☐	☐	☐	☐
Video oli opettava	☐	☐	☐	☐	☐
Videon nopeus oli sopiva	☐	☐	☐	☐	☐

5. Vapaa sana 45-vuotiaan naisen kohtaaminen- videosta

Kirjoita vastaus

6. 80-vuotiaan naisen kohtaaminen

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Video oli sisällöltään ammattimaista	☐	☐	☐	☐	☐
Video oli selkeä	☐	☐	☐	☐	☐
Video oli uskottava	☐	☐	☐	☐	☐
Video eteni johdonmukaisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Videon musiikki oli sopiva	☐	☐	☐	☐	☐
Video oli opettava	☐	☐	☐	☐	☐
Videon nopeus oli sopiva	☐	☐	☐	☐	☐

7. Vapaa sana 80-vuotiaan naisen kohtaaminen- videosta

Kirjoita vastaus

Lähetä